

# Kalender 2004



Lystrup-Elsted-Elev Lokalhistoriske Samling





# Kalender 2004

Tillykke med kalender 2004 fra Lystrup-Elsted-Elev Lokalhistoriske Samling. Kalender 2004 er den 6. i rækken, og årets kalender handler om smedene, købmændene og gartnerne – men også om vandværker, idrætsfaciliteterne og en højskole. Arkivets medarbejdere håber igen i år, at kalenderen vil bringe glæde og mange gode stunder med såvel minder som nye informationer om en svunden tid i 8520 Lystrup.

Arbejdet med kalenderen har i år været særlig besværligt, materialet har ikke ligget klar på arkivet, men har kostet en del detektivarbejde at finde. Den daglige inspiration fra områdets mange interesserede beboere og slægtsforskere, som rundhåndet har stillet deres indsamlede viden til rådighed, har været uvurderlig.

Jeg vil gerne her benytte muligheden for også i år at takke Inger Hviidkjær, der generøst stiller sine egne optegnelser fra slægtsforskning omkring Elev by til rådighed for arkivet, og Jens Peter Jensen (Smeden) der igen har stillet sit materiale om Elsted til arkivets disposition. I år har arkivet derudover haft glæde af Erik Mouritzens forskning omkring sogneråd og kommunale sager. Uden deres hjælp og materialer var kalenderens oplysninger blevet meget sparsommere og arkivets medarbejders arbejde meget større.

MEN – har nogen rettelser eller nye oplysninger er Lystrup-Elsted-Elev Lokalhistoriske Samling meget interesserede i disse.

Desuden vil jeg gerne takke Inge Riisgaard og Arne Pedersen for uvurderlig hjælp i slutfasen med gennemskrivning af de enkelte måneders tekst, så den nu fremstår mere læseværdig. Desværre kan ikke alle oplysninger stå i en kalender, så efter årets arbejde har vi nu

supplerende oplysninger om de fleste af kalenderens emner i arkivets mapper. Jeg vil gerne her takke min mand Peer Kjær Andersen, der tålmodigt har scannet billeder og svaret på de mange telefonopringninger.

Til allersidst også tak til alle der har forudbestilt, og til følgende, der igen i år har tegnet støtte-abonnement på kalenderen og dermed gjort udgivelsen økonomisk muligt og en ekstra tak til bankerne i området, der sammen med Lystrup bibliotek også har stået for salget.

Djurslands Bank  
Den Danske Bank  
Unibank  
Fa. Henning V Jensen, Elsted ApS  
Terma Elektronik  
Lystrup Farver  
Tandlægerne ApS



Marianne Vasard Nielsen  
Arkivleder

*Forsidebilledet er Købmanden i Elsted - hvem kan datere det?*



# Historisk detektiv - hvor skal jeg begynde?

## Lokalhistorie eller slægtsforskning? Folketællinger og kirkebøger

### *Hvor skal man begynde?*

Når man gerne vil finde sine rødder, må man først gøre sig klart, hvilke muligheder man faktisk har. Man skal ifølge Hans H. Worsøe »Håndbog i slægtshistorie. Find dine rødder« altid begynde med at se i skufferne efter attester og andre papirer f.eks. breve og dagbøger og billeder.

### *Hvad må man selv lede i?*

Så kan man fortsætte i andre skriftlige kilder. Det første problem er, at man ikke selv må læse i de nyere kirkebøger. Først efter 80 år må almindelige mennesker læse dem, indtil da er følsomme oplysninger beskyttet, og kun kordegn og præst må slå data op. Derfor er det vigtigt at man ikke smider sine forældres dåbs- og vielsesattester ud, her kan man nemlig finde nyttige oplysninger.

### *Men hvor langt tilbage kan man komme?*

Kirkebøgerne regner man groft taget med først kom til omkring reformationen, der i Danmark er 1536. Den første kendte kirkebog er fra 1529, men adelsslægter har ofte bøger om deres slægt, der går længere tilbage.

Den 11. december 1812 blev der indført 2 nyskabelser, som blandt andet bevirker at kirkebøgerne fra den tid næsten altid er bevaret. Den første nyskabelse er, at man indfører to eksemplarer af bøgerne – en hovedbog, der føres af præsten og en kontrabog, der føres af degnen eller skoleholderen. Bøgerne konfereres jævnlige og må ikke opbevares sammen sted. Den anden nyskabelse er at bøgerne føres på fortrykte skemaer. Før 1812 er bøgerne meget forskellige og kan være vanskelige at arbejde med. På landsarkiverne er det degne- eller

kontra bøgerne, man har adgang til, er man i tvivl om deres rigtighed, kan man få udskrifter af hovedbogen.

### *Folketællingerne fra 1769*

Den første folketælling fandt sted i Danmark-Norge, men den blev betragtet som en stats eller militær hemmelighed, og er kun delvist bevaret. Den næste folketælling forgik den 1. juli 1787 og blev ført på ensartede navnelister, som skulle indsendes til Rentekammeret.

I købstæderne var det byfogeden eller rodemestrene (skatteopkræverne) der skulle gå fra hus til hus og tælle op. På landet var det sognepræsten hjulpet af degn og skoleholder. Præsten skulle fra prædikestolen indkalde husfædrene til at møde op i præstegården på tællingsdagen. Hver husstand skulle holdes samlet og om hver enkelt person skulle oplyses fulde navn, alder, familiemæssige stilling, ægteskabelige stilling og næringsvej.

Man har i de senere år fundet ud af at folketællingerne ikke er 100% pålidelige. Man har på Fur, ved at sammenligne med kirkebøgerne, fundet, at man til tider har sprunget børn, gamle og tjenestefolk over. Således er der i Folketællingen fra 1801 optalt 398 mennesker på Fur, men der var 583 opført i Kirkebogen – altså mangler der 185 personer. Der er lavet folketællinger i Danmark i 1787 og 1801, derefter først i 1834, 1845, 1860 og i 1870. Fra 1880 bliver ansvaret for folketællingerne overdraget den nye kommunale myndighed, sognerådet. Ved samme lejlighed gik man over til principielt at tælle den faktisk tilstedeværende befolkning i stedet for som hidtil den hjemmehørende.

På Lystrup-Elsted-Elev-Lokalhistoriske Samling har vi kopier af både kirkebøger og Folketællinger, som man er velkommen til at benytte i træffetiden.



# JANUAR

21 arbejdsdage ekskl. 5 lørdage

To	1	Nytårsdag 1
Fr	2	
Lø	3	
Sø	4	
Ma	5	2
Ti	6	Hellig 3 konger
On	7	
To	8	
Fr	9	
Lø	10	
Sø	11	
Ma	12	3
Ti	13	
On	14	
To	15	
Fr	16	
Lø	17	
Sø	18	
Ma	19	4
Ti	20	
On	21	
To	22	
Fr	23	
Lø	24	
Sø	25	
Ma	26	5
Ti	27	
On	28	
To	29	
Fr	30	
Lø	31	



## Smeden i Lystrup

Nuværende adresse: Møgelgårdsvej 1; før Bygaden, bysmedie matrikel 3d.

Smeden i Lystrup var bøndernes smed, det var dem, der ansatte ham, og dem, der ejede smedjen og dens jord. Første gang en smed nævnes i folketællingerne fra Lystrup er i 1834, da hedder smeden Mathias Nielsen er 28 år og ugift.

I 1845 hedder smeden Niels Thøgersen. Han er 38 år og gift med Ane Kirstine Espensdatter, de har 4 børn. Det anføres i folketællingen, at de er inderste, hvilket vil sige, at de har lejet sig ind huset, men har egen husholdning. Han er stadig smed i 1855 og 1870. Niels Thøgersen byggede en smedje i 1878 på Lystrup mark i Egå sogn – midt mellem Egå og Lystrup på randen af mosen. I 1870 er Jens Veibel Andersen smed, han er fra Elsted sogn. Han er gift med Birthe Marie Andersen, og de har sønnen Martin Jensen.

Fra 1869 til 1905 var Søren Mortensen smed i Lystrup, hans kone hed Marianne, de havde 2 døtre og 3 smedeudlærte sønner. Han var

medlem af Elsted sogneråd i 2 perioder: 1886-1891 og 1898-1903, og medlem af hjælpeekassen samt i en årrække skatteopkræver. Søren Mortensen døde den 5. januar 1937, næsten 92 år gammel som sognets ældste beboer. I 1890 er smeden Jakob Hansen at finde i folketællingerne, om ham véd vi endnu ikke mere.

Den 9. marts 1912 til april 1923 var Jens Peter Jensen bysmed i Lystrup.

Sidste smed i Lystrup var smedemester Peter J. F. Rasmussen. Han overtog smedjen 1. maj 1923 og drev den frem til sin død den 14. aug. 1971. I 1923 var smedjen en typisk landsbysmedje baseret på skoning af heste og rep. af landbrugsmaskiner. Peter J. F. Rasmussen gik i gang med at udvide smedjen. Avisudklip fortæller historie om en driftig håndværker. Han specialiserer sig i at lave beholdere til vandværker og centralvarmeinstallationer. Hans enke Elsa M. Rasmussen drev virksomheden videre til 1982, hvor maskinerne blev overtaget af Henning V. Jensen, smeden i Elsted, og bygningerne blev solgt.



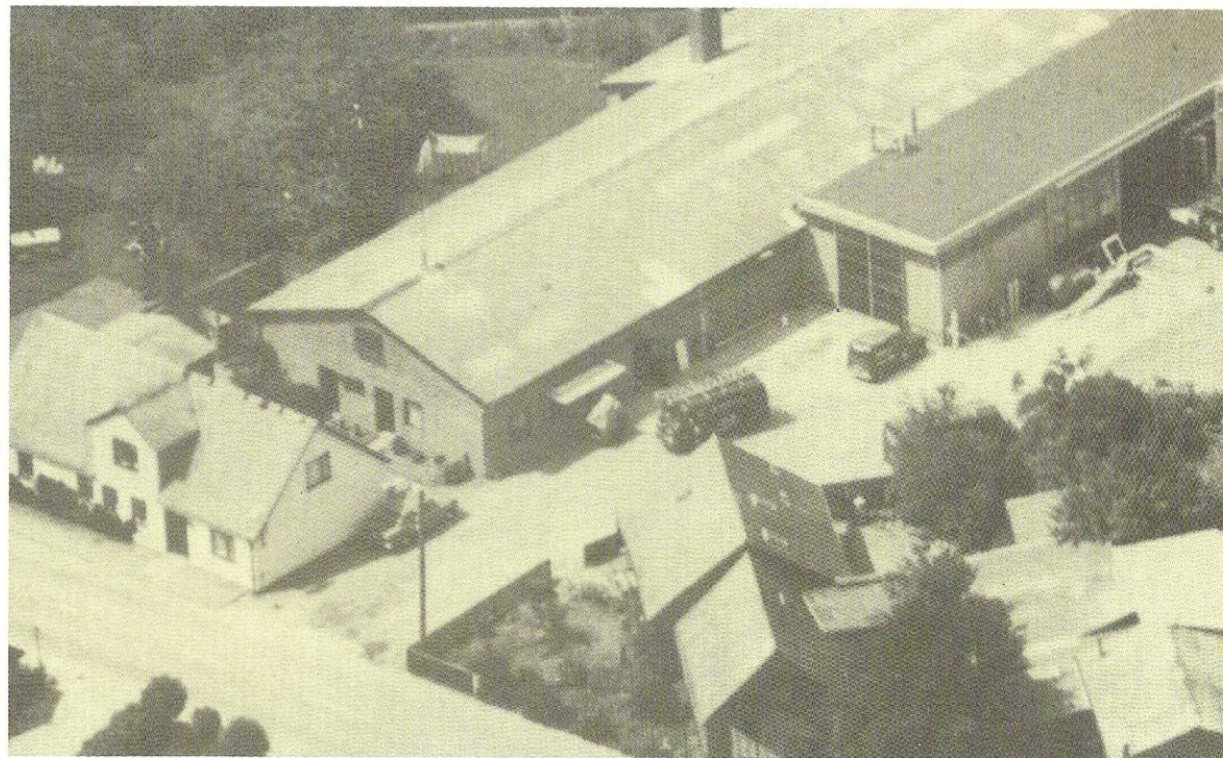




# FEBRUAR

20 arbejdsdage ekskl. 4 lørdage

Sø	1	
Ma	2	6
Ti	3	
On	4	
To	5	
Fr	6	
Lø	7	
Sø	8	
Ma	9	7
Ti	10	
On	11	
To	12	
Fr	13	
Lø	14	
Sø	15	
Ma	16	8
Ti	17	
On	18	
To	19	
Fr	20	
Lø	21	
Sø	22	Fastelavn
Ma	23	9
Ti	24	
On	25	
To	26	
Fr	27	
Lø	28	
Sø	29	



## Smeden i Elsted

Elstedvej 163. Matrikel nr. 20b. I dag Elsted Byvej 19.

I Elsted by, i 1787, hedder smed og husmand Mikel Mikelsen, han er 67 år og gift med Inger Sørensdatter. I 1801 er der kommet et ungt smedepar til byen, Rasmus Madsen, 47 år og gift med Mariane Rasmusdatter på 29 år. De har 2 sønner. Han er husmand med jord udover hvervet som smed.

Smede i Elsted, ifølge folketællingerne:

1834: Poul Rasmussen, 36 år og gift med Maren Nielsdatter. De har 1 søn og 3 døtre.

1845: Peder Kristian Johansen, 28 år og født i Lisbjerg. Gift med Bodil Marie Olesdatter.

Smedesvend Heinrich Johansen.

Nicolai Veibel, 35 år og gift med Ane Katrine Rasmusdatter.

1870: Hans Jensen, 45 år og Poul Jensen, 47 år.

???Gravgaard, 30 år og gift med Ane Kathrine Nielsen, de har 4 børn.

1880: Frederik Veibel, 38 år og født i Elsted. Han har 3 børn, den yngste er 1 år, og der er ingen husmoder. Lærling Søren Bonde Jensen, 17 år og født i Skæring.

1890: Frederik Veibel, 48 år, gift med Ane Veibel, 39 år. De har 6 børn. I husstanden er også 2 smedesvende.

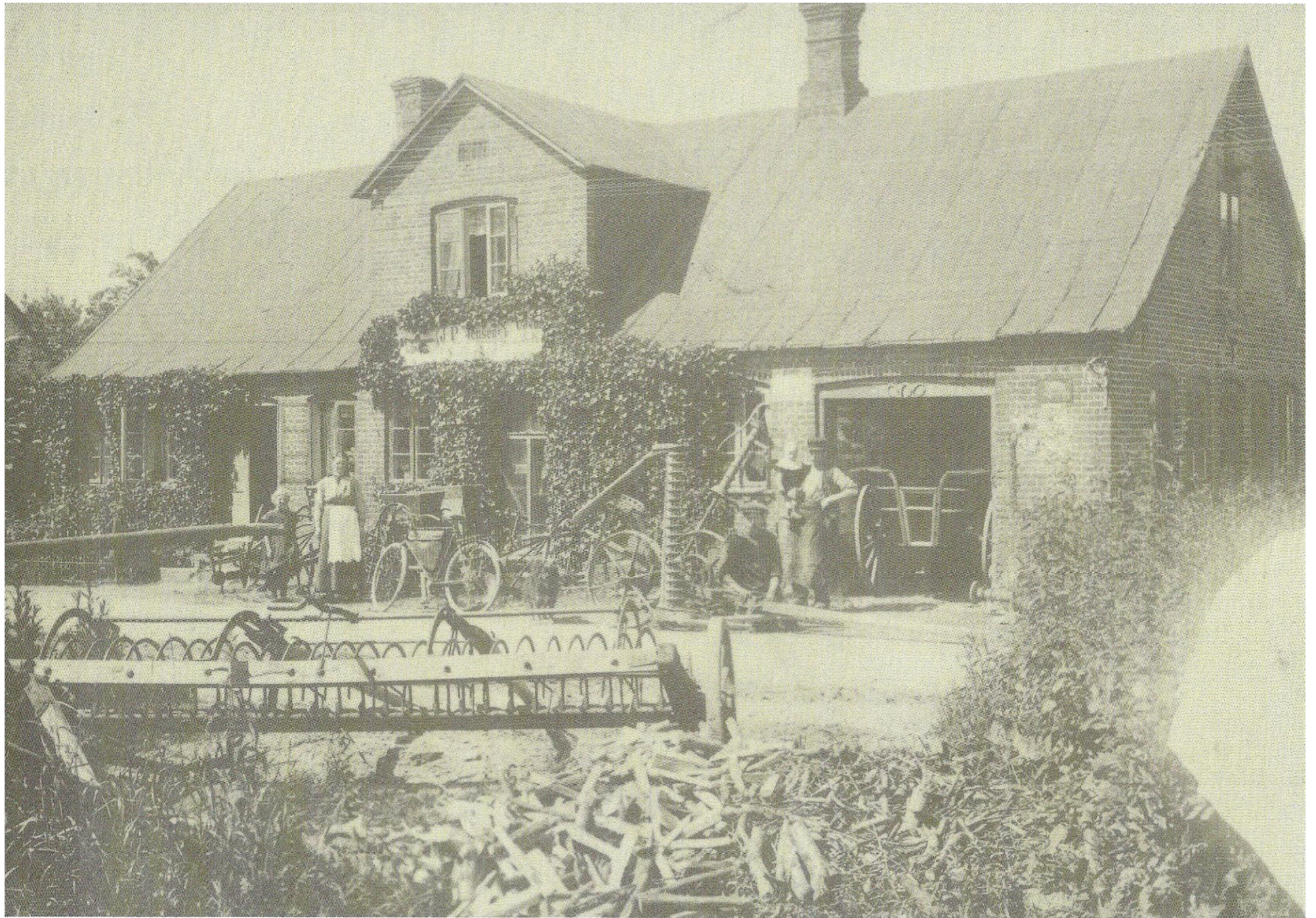
Smed L.Holm har værksted i Elsted.

1915: Jens Peter Jensen køber smedeværkstedet i Elsted. Smeden i Elsted år 2003, Jens Peter Jensen, er et barnebarn. Jens Peter var gift med Ane, de havde 3 døtre og 4 sønner. Huset er bygget i 1890, med beboelse i den ene ende og værksted i den anden. – se billede 1916. Jens Peter Jønßen var meget kreativ og opfandt både Elstedharven og en roevasker. Han tog også 6 patenter hjem. Smed Jensen var i 1932 med til at oprette Lystrup Tekniske Skole, der fungerede frem til 1941. J. P. Jensen sad i Elsted sogneråd fra 1933-1937. Jens Peter Jensen døde 1956, hvor Henning Vagn Jensen og hustru Bengta overtog værkstedet, de første år i forpagtring.

1964: H. V. Jensen VVS køber værkstedet. Billede fra 1981 er fra 25-års jubilæet.

1987: Jens Peter Jensen og hustru Marianne overtager værkstedet.







# MARTS

23 arbejdsdage ekskl. 4 lørdage

Ma	1	10
Ti	2	
On	3	
To	4	
Fr	5	
Lø	6	
Sø	7	
Ma	8	11
Ti	9	
On	10	
To	11	
Fr	12	
Lø	13	
Sø	14	
Ma	15	12
Ti	16	
On	17	
To	18	
Fr	19	
Lø	20	
Sø	21	
Ma	22	13
Ti	23	
On	24	
To	25	
Fr	26	
Lø	27	
Sø	28	Sommertid begynder
Ma	29	14
Ti	30	
On	31	

Smedien i Elev 1928



## Smeden i Elev

Koldkilde 1, matrikel nr. 21.

Indtil 1870-80 lå smedjen i Elev på østsiden af »Noruplund« Koldkilde 2 og frem til 7. januar 1867 dyrkede smeden en smedelod i Neder Marken (matrikel nr. 20b, Høvej 53), ejet af de 10 ansættende gårdmænd i Elev. Den blev solgt i 1867, og den næste smed benævnes husbestyrer. Kirkebøgerne omtaler allerede 1723-1739 »Smeden fra Eleff«, Peder Smed. Efter ham, 1739 til 1751, hedder smeden Niels Jakobsen eller Niels Smed. Omkring 1771 omtales gårdsmeden Søren Pedersen. Ved folketællingerne i 1787 er smed og huusmand i Elev Peder Christensen, 48 år og gift med Kiersten Andersdatter, 46 år, én datter. 1801: smed Niels Jørgensen, gift med Mette Nielsdatter, én søn. I 1817 flytter Søren Nielsen og Maren Andersdatter til Elev som bysmedefolk. De er i folketællingerne 1834 og 1845. De har 2 sønner. I 1836-1838 får Søren Smed hjælp af Hans Sørensen, i 1938-1843 af Peder Chr. Johansen, gift med Bodil Marie Olesdatter fra Elsted og i 1838-1864 får han hjælp af sin søn, Christen Sørensen, gift med Ane Kirstine Christensdatter.

Inger Hvidkjærs optegnelser:

1865-1868: Rasmus Sørensen Møller.

1868-1872: Anders Peder Sørensen.

1870-1874: Conrad Ovesen.

1874: Andreas Andersen.

1880: Peiter Anton Isaksen.

(1884): Niels Svendsen.

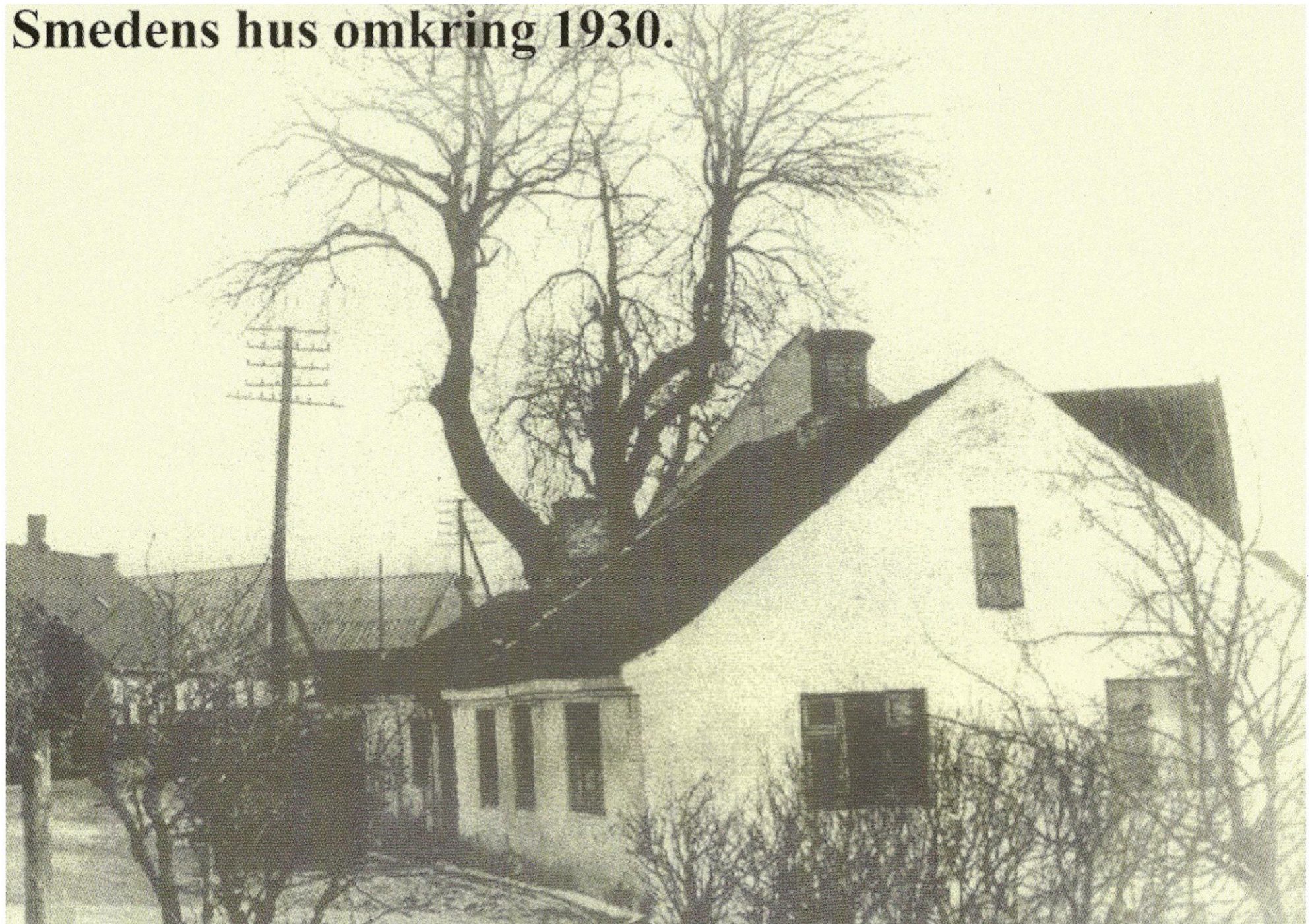
1890: Smed Niels Jensen, 39 år og gift med Ane Kathrine Andreassen, 36 år. Ifølge kirkebogen ankommer de i 1886 og fraflytter 1905.

1904-1926 er Knud Chr. Christensen smed. I 1905 matrikulerer bymændene grunden, som smedien ligger på – matrikel nr. 21 -, og den ejes i 1906 af smed Knud Christensen. Han bygger huset om, køber jord til, og han stiller, ifølge kirkebogen, nødtørftshus til disposition for kirkegængerne.

1926-1965 er det smed Ejner Sørensen, gift med Karen Kirstine Jeppesen. De har sønnen Arne, Ejner Sørensen er i 1937 medinitiativtager til Elev vandværk. Ejner Sørensen er sidste selvstændige smed. Han lukkede i 1965, og i 1991 købte Elev kirke ejendommen. Smedjen nedrives og i 2001 anlagdes en meget smuk parkeringsplads.



**Smedens hus omkring 1930.**





# APRIL

19 arbejdsdage ekskl. 4 lørdage

To	1	
Fr	2	
Lø	3	
Sø	4	Palmesøndag
Ma	5	15
Ti	6	
On	7	
To	8	Skærtorsdag
Fr	9	Langfredag
Lø	10	
Sø	11	Påskedag
Ma	12	2. påskedag 16
Ti	13	
On	14	
To	15	
Fr	16	Dr. Margrethe II
Lø	17	
Sø	18	
Ma	19	17
Ti	20	
On	21	
To	22	
Fr	23	
Lø	24	
Sø	25	
Ma	26	18
Ti	27	
On	28	
To	29	
Fr	30	



## Købmænd i Lystrup

Stationsvej, matrikel 2b, Lystrup by, Elsted sogn

I Kongeriget Danmarks Handelskalender fra 1887 finder vi Lystrup Gjæstgiveri, ejet af H. Bærentzen og gjæstgiver A. P. Andersen, der stod for krøhold, høker og brændevinshandel. Vejviseren fortæller, at i 1912-15 hed købmanden R. Lycke.

I 1920 driver købmand Buttenschøn forretning sammen med Lystrup Kro. I 1935 overtager Frode Christensen købmand Buttenschøns forretning. I 1961 skifter forretningen igen ejer, idet købmand Heinrich Ingvardsen tager over. 7. oktober 1965 indvier købmand G. Skærbæk, efter om- og tilbygning, en selvbetjeningsbutik, Elitekøbmanden. Senere overtager købmand S. I. Bertelsen forretningen, som han driver til august 1977. Butikken står tom, indtil hans lejemål ophører i foråret 1980. Den 6. oktober 1980 bliver kro og købmandsbutik solgt til mureremestrene Hans Lorentzen og Hans Bladt, Højbjerg.

Lystrupvej 238, matrikel 29d, Elsted by og sogn

Vi har ikke så fin en »kongerække« for købmandsbutikken på hjørnet af Bygaden og Lystrupvej. Niels Bertelsen, Lystrup St. Telefon nr. 22

er sandsynligvis den første købmand på adressen. Vi véd, at der har været kolonial-, manufaktur- og isenkramforretning, lager af kul, koks og cement i huset. Sognerådet bevilgede 15. maj 1917 købmand Bertelsen »petroleum til oplysning af butikken«.

15. oktober 1950 købte William Pedersen butikken, fra den dag hed butikken kun William. William Pedersen havde også benzinsalg.

1. oktober 1978 overtog sønnen Svend Pedersen butikken, den er i dag farvehandel.

Under oprydning i skunken har farvehandler Jens Christian Jensen fundet såvel regninger som rester af en pose eller indpakningspapir med købmand Bertelsens navn og tlf.nr. på. Regningerne er dateret fra 1912-1915, en tilfældig fra 18. dec. 1914 er udstedt til købmand Bertelsen, Lystrup, fra Flensborg & Kamborger en gros lager i Rosenkrantzgade 19. Regningen, der er på 6,30 kr. er betalt 10. februar 1915.

Bystævnet 1-5, matrikel 15ca, Elsted by og sogn.

I Handelscentret på Bystævnet 1-5, var der en kort årrække en købmandsbutik. Den startede som Tatol i 1970 og sluttede som et led i Dankøb-kæden. Indehaveren var Doris og Erik Toft.







# MAJ

18 arbejdsdage ekskl. 5 lørdage

Lø	1	
Sø	2	
Ma	3	19
Ti	4	
On	5	Danmarks befrielse 1945
To	6	
Fr	7	St. Bededag
Lø	8	
Sø	9	
Ma	10	20
Ti	11	
On	12	
To	13	
Fr	14	
Lø	15	
Sø	16	
Ma	17	21
Ti	18	
On	19	
To	20	Kristi Himmelfartsdag
Fr	21	
Lø	22	
Sø	23	
Ma	24	22
Ti	25	
On	26	Kronprins Frederik
To	27	
Fr	28	
Lø	29	
Sø	30	Pinsedag
Ma	31	2. pinsedag 23



## Købmand i Elsted

Elstedvej 173, matrikel nr. 4f, i dag Elsted Kirkevej 1.

Over døren til Elsted Kirkevej nr. 1 står 1899. Det ældste billede er fra 1910-15, fra tiden, hvor Peder Sørensen var købmand i Elsted. P. Sørensen var gift med Marie Ingerslev Sørensen og de havde børnene Henry og Marie. Stuehuset er bygget om i 1918, hvilket også står på huset, af muremester Anton Jacobsen fra Lystrup. Det kostede efter sigende 6000 kr., og betød, at P. Sørensen gik næsten fallit. Han solgte forretningen til Christian Thykjær, der havde den frem til ca. 1922, hvor den blev købt af købmand Oscar Spliid.

Ifølge Jens Terp Laursens erindringer var hans far købmand i Elsted i 1890-erne.

Købmand Spliids kontor blev brugt, når der skulle betales regninger, og der blev også drukket øl. Lærling Viggo Lassen husker den dag, da smed Jensen, Spliid og Richardo Poulsen sad derinde. Telefonen ringede, og Viggo tog den. Fru Richardo Poulsen var i røret og meddelte, at hestespanDET, som Richardo var ankommet til købmanden med, var gået hjem. Nu satte hun dem ind i stalden, Richardo, han kunne gå hjem.

Ole og Agnes Hebsgaard købte bolig og forretning af Spliid i 1959. I slutningen af 60'erne kom Just Betzer og spurgte, om et filmhold måtte komme og tage et par billeder. Det var optagelserne til filmen »De fem i fedtefadet«, der skulle filmes. Det blev ikke Ole Hebsgaard, der stod bag disken, men skuespiller fra Århus Teater Børge Hilbert. Agnes og Ole Hebsgaard havde ikke forestillet sig, hvor mange nysgerrige, der ville møde op, ydermere måtte der lægges ekstra strøm ind i butikken, som var pakket med kabler, lamper, apparater og mennesker. Jes og Helle Hebsgaard kom med i filmen, de kommer ud af forretningen, idet »de fem« kommer cyklende for at købe sodavand. Det halve minut i filmen tog det næsten 2 dage at fremstille. (Smedens bog). Ole og Agnes Hebsgaard havde ikke regnet med at blive altid i Elsted. Selv husker jeg fra midten af 1980'erne stemningen i forretningen, hvor købmand Ole Hebsgaard selv pakkede poserne, for det havde han nu bedst forstand på. Man kunne få »på bog« hos Hebsgaard, hvilket gjorde hverdagen lettere, man kunne sende børnene til købmanden efter glemte småting. Hebsgaard kørte også varer ud. Ringede man inden kl. 9. var varerne der ofte allerede kl. 10. Forretningen ophørte i august 1992.



# Partier fra Elsted





# JUNI

22 arb.dage ekskl. Gr.lovsdag og 4 lørdage

Ti	1	
On	2	
To	3	
Fr	4	
Lø	5	Grundlovsdag
Sø	6	
Ma	7	Prins Joachim 24
Ti	8	
On	9	
To	10	
Fr	11	Prins Henrik
Lø	12	
Sø	13	
Ma	14	25
Ti	15	Valdemarsdag
On	16	
To	17	
Fr	18	
Lø	19	
Sø	20	
Ma	21	26
Ti	22	
On	23	
To	24	Skt. Hans dag
Fr	25	
Lø	26	
Sø	27	
Ma	28	27
Ti	29	
On	30	Prinsesse Alexandra



Elev 1911, Høvej 3 og 5

## Købmanden i Elev

Høvej 3B, matrikel nr. 13b.

Næringsloven træder i kraft i 1862, og det betyder, at købstædernes eneret på handel ophører, og der er fri adgang til at handle. Samme år er Berthel Nielsen nævnt som høker og husmand i Elev. Berthel Nielsen benævnes »høker og huusmand i Elev«, da han er forlover ved sin svigerinde Sofies bryllup med Anton Jensen i Lisbjerg kirke i 1862. Berthel Nielsen bor sammen med Maren Jensen, født i Elev.

Den næste høker i folketællingerne er fra 1880, hvor vi finder en høker ved navn Søren Nielsen (1836-1885). Han er 44 år og ugift, han stammer fra Søften. Han har en plejedatter på 20 år, Rasmine Olesen (1859-1930), som også er fra Søften. Han ankommer til Elev med Rasmine i 1872. Efter 12 år i Elev som høker, dør Søren Nielsen af brystbetændelse den 13. januar 1885. Plejedatteren Rasmine gifter sig 3. marts 1885 med Jens Jørgensen (1855-1936), og de fører forretningen videre. De får 8 børn.

I 1898 brænder forretningen, og købmand Jørgensen bygger den op

igen. Fra 1902 driver han et Ceres-depot ved siden af købmandsvirksomheden. Rasmine dør 10. april 1930, Jens Jørgensen den 4. december 1936, 81 år gammel.

I 1936-1943 hedder købmanden i Elev M. Laursen. Han er gift med Mette, og parret flytter til en søn i Aalborg i 1943. Forretningen overtages af Valdemar Axelsen i oktober 1943. Med i købet følger et gammelt skøde, der betinger, at der skal være adgang til en brønd i købmansgården for en familie, der »bor i huset ved siden af«. Huset er siden overtaget af købmanden og ombygget til lager. Brønden eksisterer ikke mere. I 1951 er 104 m<sup>2</sup> fraskilt matriklen, købt af Elev kommune til Elev Andelsfrysehus.

Valdemar Axelsen er gift med Karen Secher Jensen, de har 2 børn, Dorthe og Lars. Valdemar Axelsen drev Ceres-depotet til 1967 og var købmand til 1. maj 1971. I 1977 blev bygningen renoveret, og under arbejdet fandt man årstallet 1888(98) indgraveret i en af bjælkerne. I dag ejer Henrik og Laura Povlsen den forhenværende købmandsforretning i Elev.





Elev købmandsforretning 1970

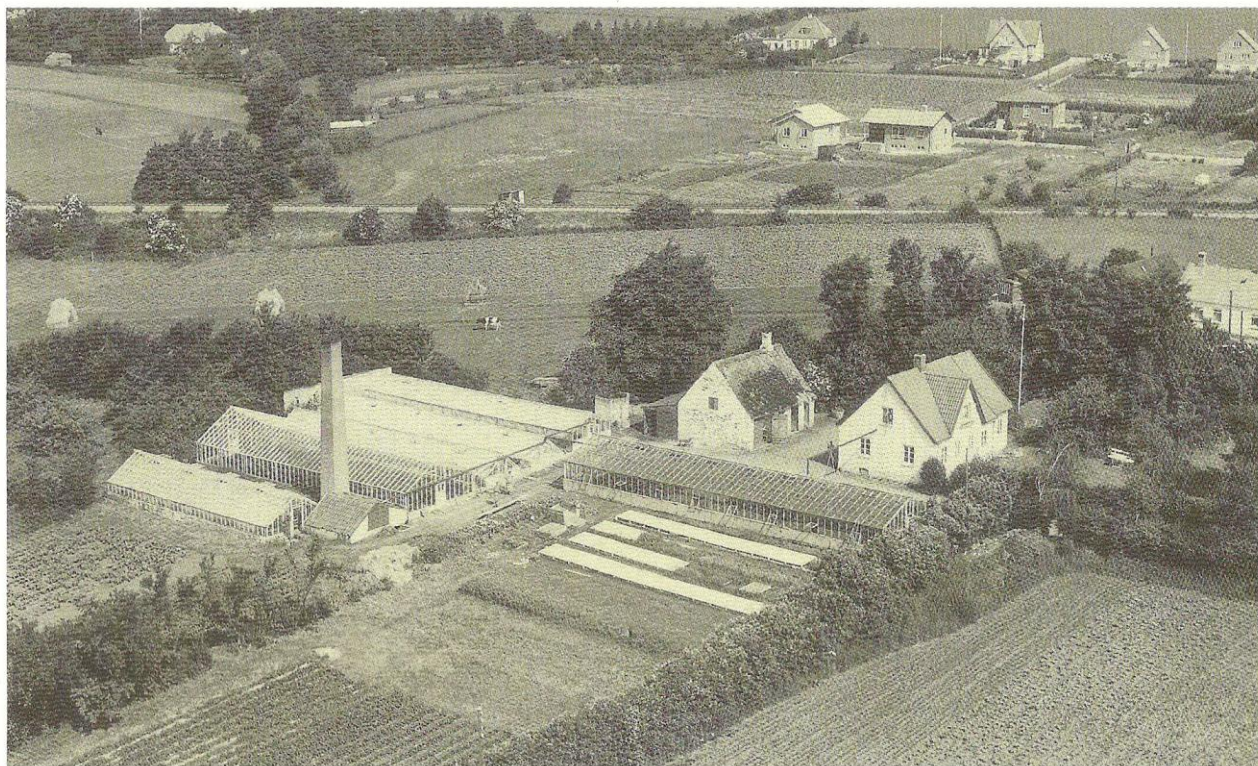
\*\*\*\*\*



# JULI

22 arbejdsdage ekskl. 5 lørdage

To	1	
Fr	2	
Lø	3	
Sø	4	
Ma	5	28
Ti	6	
On	7	
To	8	
Fr	9	
Lø	10	
Sø	11	
Ma	12	29
Ti	13	
On	14	
To	15	
Fr	16	
Lø	17	
Sø	18	
Ma	19	30
Ti	20	
On	21	
To	22	Prins Felix
Fr	23	
Lø	24	
Sø	25	
Ma	26	31
Ti	27	
On	28	
To	29	
Fr	30	
Lø	31	



## Gartnerier i 8520-området

Lille Elstedvej 141, matr.l nr. 16d, 17b og 18d Elsted by, Elsted sogn. I 1918 er der på matriklen 16d opført et husmandssted med stuehus og stald. Det blev købt i 1937 af blomstegartner Poul Kaj Meiborg Sørensen. Han opførte de første drivhuse, og dyrkede dels tulipaner på friland, dels fresiaer i drivhus. Det fortælles, at drivhusene, der blev opført i 1945, var af efterladte materialer fra krigsårene. Gartneriet ophørte i 1980, Poul Sørensen døde i 1996.

Bygaden 8. matr. 2b, Lystrup by, Elsted sogn. På arealet mellem Bygaden, krohaven og banen, hvor Toften i dag er, havde handelsgartner Frederik Nielsen et gartneri. Det flyttede i 1885 til Møllestien i Århus.

Lystrupvej 223, matr. 15b Elsted by og sogn. Gartneriet er grundlagt i 1920 af H. Lohfeldt. I 1927 overtog Anders Kondrup gartneriet på tvangsauktion. Han havde frilandsgartneri og drivhuse og dyrkede bl.a. dyrket amaryllis og på friland grøntsager. Gartneriet er udstykket til Rørvangen. A. Kondrup var medlem af Elsted sogneråd 1946-70 og af Amtsrådet 1962-70.

Dannevang, matr. 15, Elsted by og sogn. Gartneriet Dannevang er

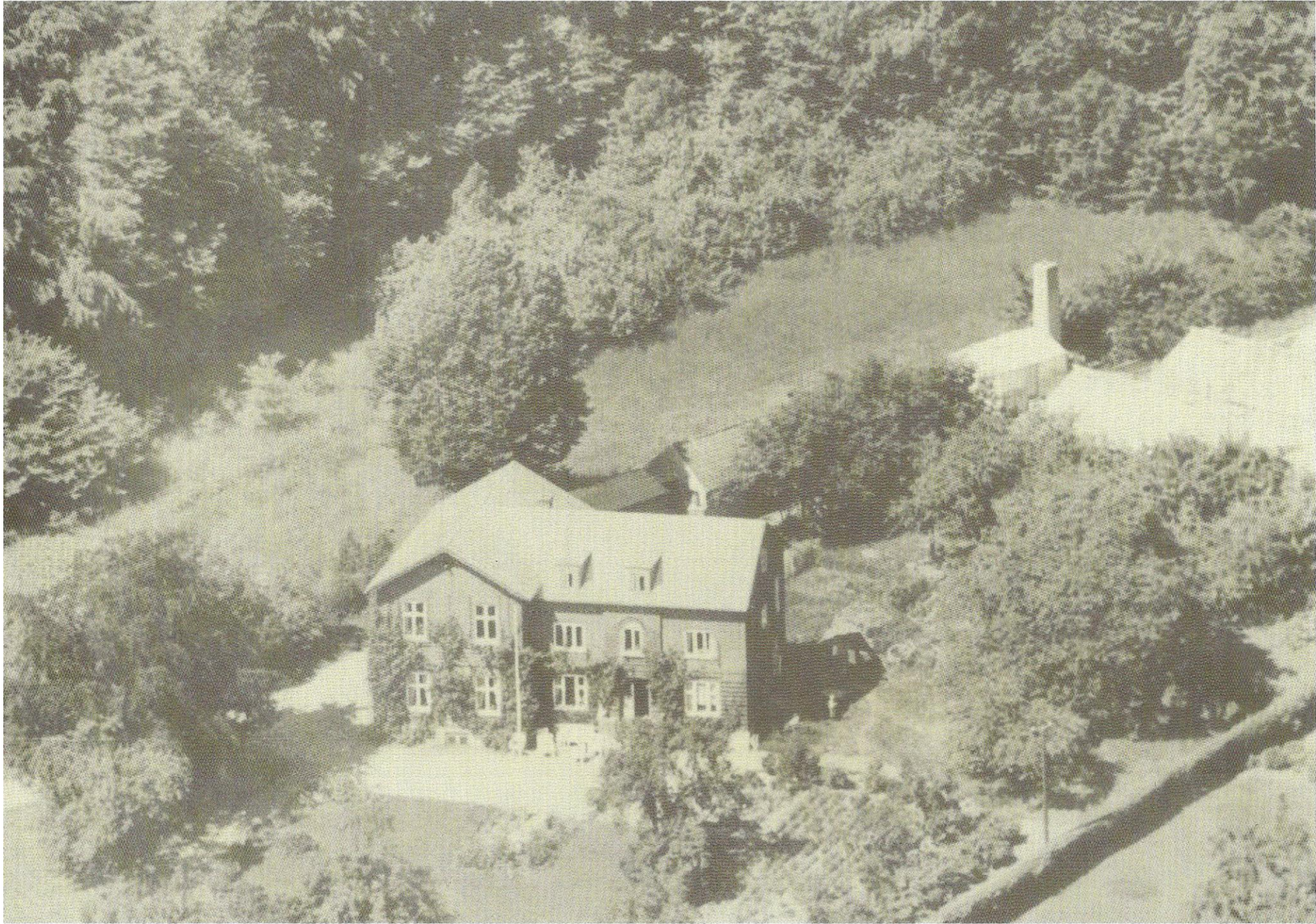
grundlagt i 1932 af Alfred Christiansen. Gartneriet blev drevet som handelsgartneri. Havde 1 drivhus og 50 vinduer, i alt 200 m<sup>2</sup> under glas.

Bygaden 15-17, matr. nr. 2c, Lystrup by, Elsted sogn. På matriklen blev i 1840 opført et hvilehjem med tilhørende gartneri. Diakon Ahlmann Jensen drev hvilehjem og gartneri fra 1948. Hvilehjemmet blev solgt og Ahlmann Jensen beholdt gartneriet, hvorfra han solgte frugt og grønt.

Petersmindevej 111, matr. nr. 10 Elev sogn. Gartneriet »Pedersminde« er grundlagt ved køb af landbrugsjord. Det blev grundlagt af Jens Christian Christiansen. Virksomheden blev drevet som handelsgartneri med 5 drivhuse og 100 vinduer, i alt 775 m<sup>2</sup> under glas. Udover et varieret udbud af frugt og grøntsager dyrkedes begonier.

Høvej 53 Matr. nr. 20b, 2 c og 8f Elev sogn. Skyttes Planteskole. Matrikel 20b var det gamle smedelod, se marts måned. Fra 1867 dyrkes jorden af »Enggården«. I 1930 frasælges smedelodden og der opføres i 1909 en ejendom på jorden. Omkring 1988 har Palle Roland Skytte planteskole på ejendommen.



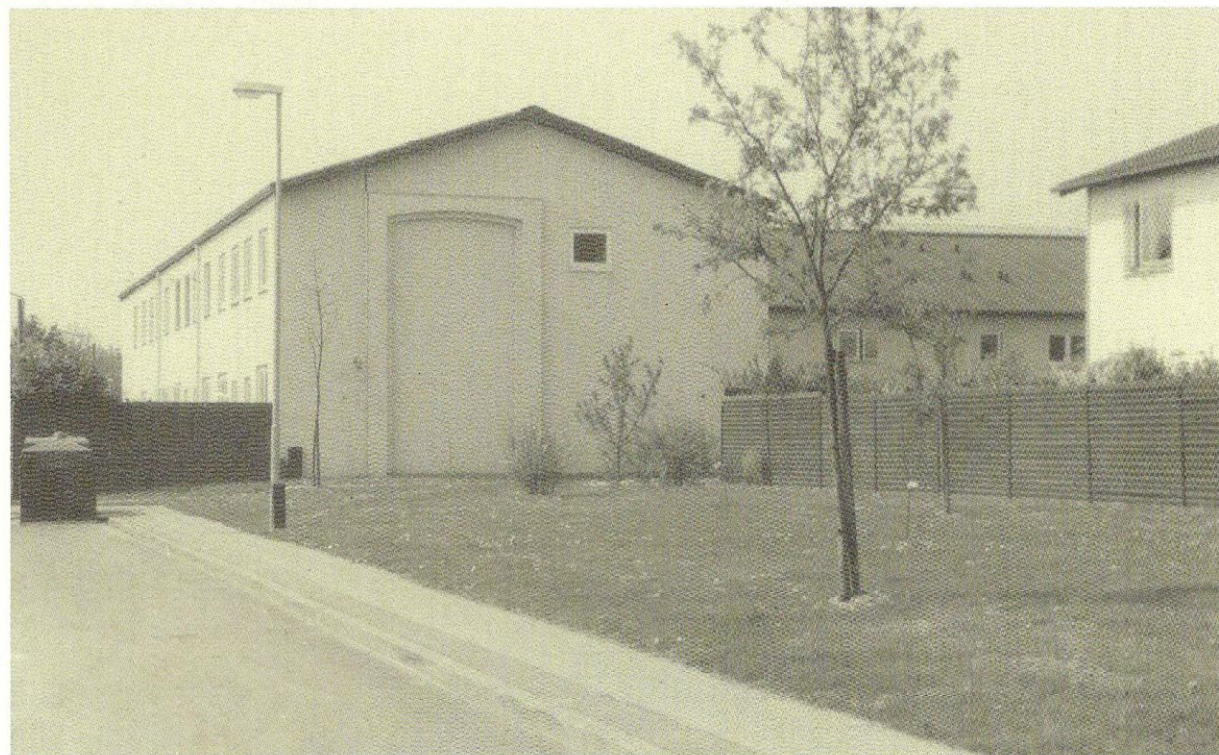




# AUGUST

22 arbejdsdage ekskl. 4 lørdage

Sø	1	
Ma	2	32
Ti	3	
On	4	
To	5	
Fr	6	
Lø	7	
Sø	8	
Ma	9	33
Ti	10	
On	11	
To	12	
Fr	13	
Lø	14	
Sø	15	
Ma	16	34
Ti	17	
On	18	
To	19	
Fr	20	
Lø	21	
Sø	22	
Ma	23	35
Ti	24	
On	25	
To	26	
Fr	27	
Lø	28	Prins Nikolai
Sø	29	
Ma	30	36
Ti	31	



## Vester og Øster Havevej

G. A. L. Thorsens Fabrikker, Lille Elstedvej, matrikel 15a.

I 1954 kom den første større industri til Lystrup-Elsted. G. A. L. Thorsen fik tilladelse til at anlægge en fabrik, der fabrikerede stålvaske. I begyndelsen var der 45 ansatte, de fleste fra Århus, fordi der ikke var faglærte i Elsted-Lystrup. Arbejdsmænd og -drenge var solgt til Spanien, Iran, og Japan.

Det fortælles, at Thorsen ikke vidste noget om rustfri materialer. De vaske, de andre fabrikanter, dengang lavede af rustfri stål, var meget komplicerede at lave med mange arbejdsgange og »lige efter lærebøgerne«. Thorsen læste ikke bøgerne, men forenkledede arbejdet, han trykkede vasken på et tryk, uden varmebehandling. Derved var slibearbejdet meget billigere. Det resulterede i at hjørnerne blev "svage" og let rustede. Dog ikke mere rust end en grydesvamp og noget knofedt kunne holde det væk. Prisen blev lav og stålvasken af rustfri stål blev hvermandseje.

I perioder var der op til 300 ansatte. Der fabrikeredes, udover stål-

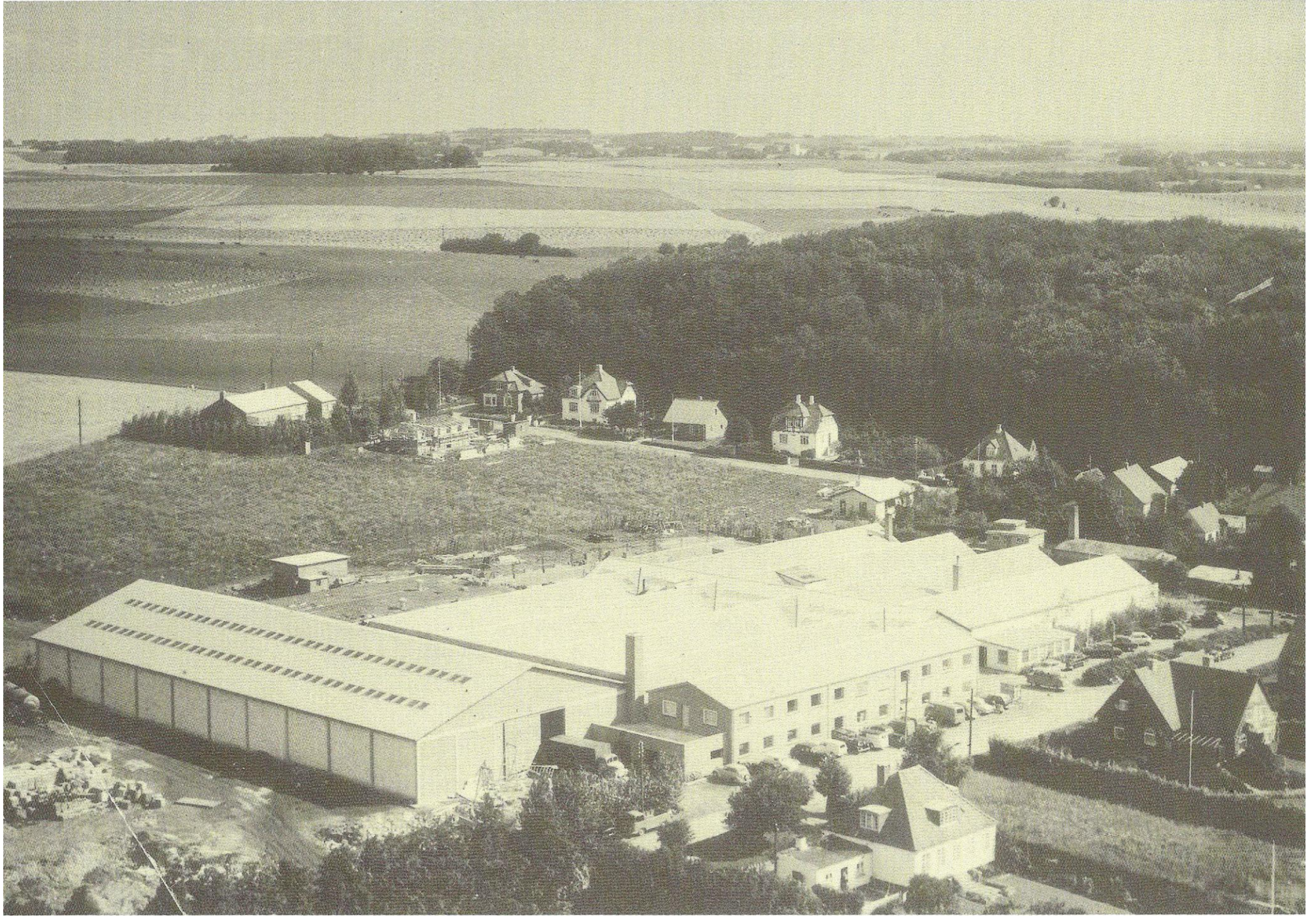
vaske, trillebøre, radiatorer, køleskabe, stegepander, elrør og campingvogne.

Udover alle disse varer byggede han maskinerne og især presserne, der skulle bruges i produktionen. Han solgte hele produktionsanlæg, og modtog licens fra fabrikker i USA, England, Japan, Frankrig og østeuropæiske lande. Hele køleskabsfabrikker blev blandt andet solgt til Spanien, Iran, og Japan.

Det sidste, der strømmede ud fra fabrikken, var radiatorer. De var lavet af lidt tyndere plade og finishen var ikke så god. Til gengæld var de billige, og Thorsen eksporterede for tre milliarder radiatorer til England over 6 år.

Thorsen havde også et socialt engagement, han inviterede alle medarbejdere med familie til juletræ på Hotel Royal med stort juletræ, julemand, -kone og masser af nisser. Der var gaver til børnene. Thorsens Fabrikker lukkede omkring 1970 og bygningerne blev i 1984 ombygget til ca. 70 boliger, »Lystrup Have«, med adresse på Vester og Øster Havevej.



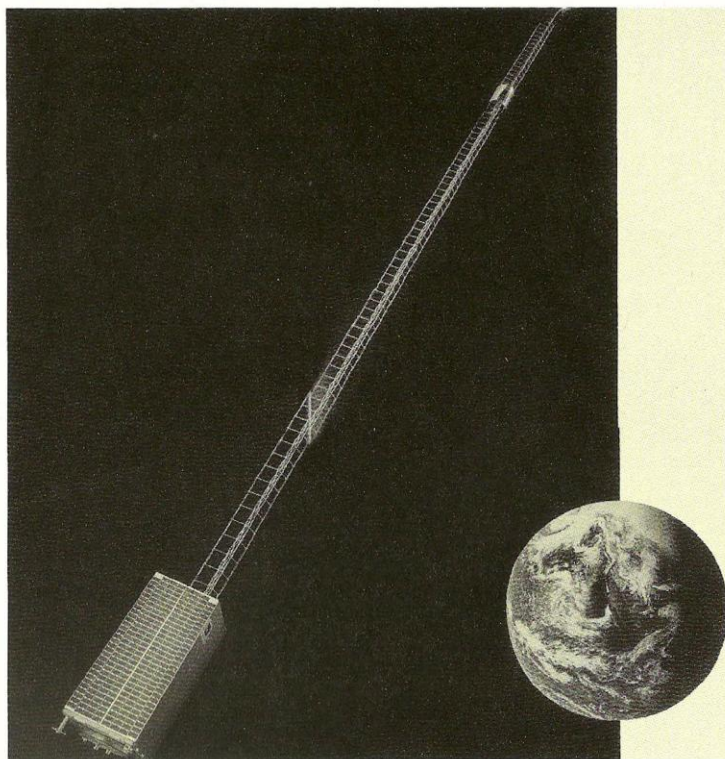




# SEPTEMBER

22 arbejdsdage ekskl. 4 lørdage

On	1	
To	2	
Fr	3	
Lø	4	
Sø	5	
Ma	6	37
Ti	7	
On	8	
To	9	
Fr	10	
Lø	11	
Sø	12	
Ma	13	38
Ti	14	
On	15	
To	16	
Fr	17	
Lø	18	
Sø	19	
Ma	20	39
Ti	21	
On	22	
To	23	
Fr	24	
Lø	25	
Sø	26	
Ma	27	40
Ti	28	
On	29	
To	30	



## Terma A/S

Hovmarken 4, Terma A/S, 35 år i Lystrup.

Da Elsted Kommune i 1966 begyndte at udstykke store boligområder, var der enighed om, at der også skulle etableres et industriområde. Det blev til mindre industrier syd for banen mens arealet nord for banen, Hovgårdens jord blev forbeholdt de større industrier.

Siden 1969 har Terma haft hovedsæde i Lystrup. Terma er grundlagt i 1949 som en lille mekanisk virksomhed, der producerede TERMometre og MANometre, deraf navnet Terma. Fra 1961 har Terma været involveret i produktioner til NATO og i 1970'erne producerede man til rumprogrammer og F-16 fly. I juni 1976 indgås »århundredets våbenhandel« på i alt 348 YF-16 jagerfly til NATO. Det danske flyvevåben skal have 48 fly, og Terma får i den forbindelse en ordre på 60 mill. kr. Der er tale om udstyr til auto-piloter og ordren giver gennemsnitlig 50 nye arbejdspladser på fabrikken om året de næste 5 år.

Ørstedsatellitten blev i 1998 også produceret på Terma. Den 60 kilo tunge satellit blev sendt op af USA i 1999 med en Delta II raket og sat

i kredsløb i en elliptisk bane i 400-800 kilometers højde så den passer hen over polerne. Det er første gang Terma står som hovedkonstruktør før har de lavet enkeltdele til satellitter.

Det er svært for Terma at få tilstrækkeligt kvalificerede medarbejdere og sammen med bl.a. Århus Tekniske Skole laves kvalificeringskurser for ledige. Også danske statsborgere med anden etnisk baggrund kan få chancen hos Terma der i 2003 har 14 nydanske ansat i produktionen. Medarbejdere på Terma har gode vilkår for udvikling af opfindelser, i juni 2003 omtaler Århus Stiftstidende at en medarbejder modtog Ingeniørforeningens Elektropris på 25.000 kr.

I 2003 står Terma med udsigt til at modtage en ordre på 50 millioner dollars i forbindelse med udvikling af det nye kampfly Joint Strike Fighter. Ved udgangen af 2003 har virksomheden 520 ansatte i Lystrup.

I al beskedenhed kan vi vel sige, at Terma har sat Lystrup ikke blot på verdenskortet, men helt ud i rummet.







# OKTOBER

21 arbejdsdage ekskl. 5 lørdage

Fr	1	
Lø	2	
Sø	3	
Ma	4	41
Ti	5	
On	6	
To	7	
Fr	8	
Lø	9	
Sø	10	
Ma	11	42
Ti	12	
On	13	
To	14	
Fr	15	
Lø	16	
Sø	17	
Ma	18	43
Ti	19	
On	20	
To	21	
Fr	22	
Lø	23	
Sø	24	FN-dag
Ma	25	44
Ti	26	
On	27	
To	28	
Fr	29	
Lø	30	
Sø	31	Sommertid ender



## Vandforsyningen i 8520-området

I 1872 bygges det første vandværk i Århus, og man får rindende vand ind i mange boliger, så man slip for at slæbe vand fra de private brønde. Men vandet var af dårlig kvalitet, og først med vandværket i Stautrup i 1901 får man rent vand. I 1926 blev den første vandforsyningslov vedtaget i Danmark, i den kræves tilladelse til at indvinde vand, jordejerens ret til at indvinde vand blev begrænset til eget formål i husholdning og til »mindre næring«. Mellem 1930 og 1970 fik de fleste mindre byer fælles vandværker.

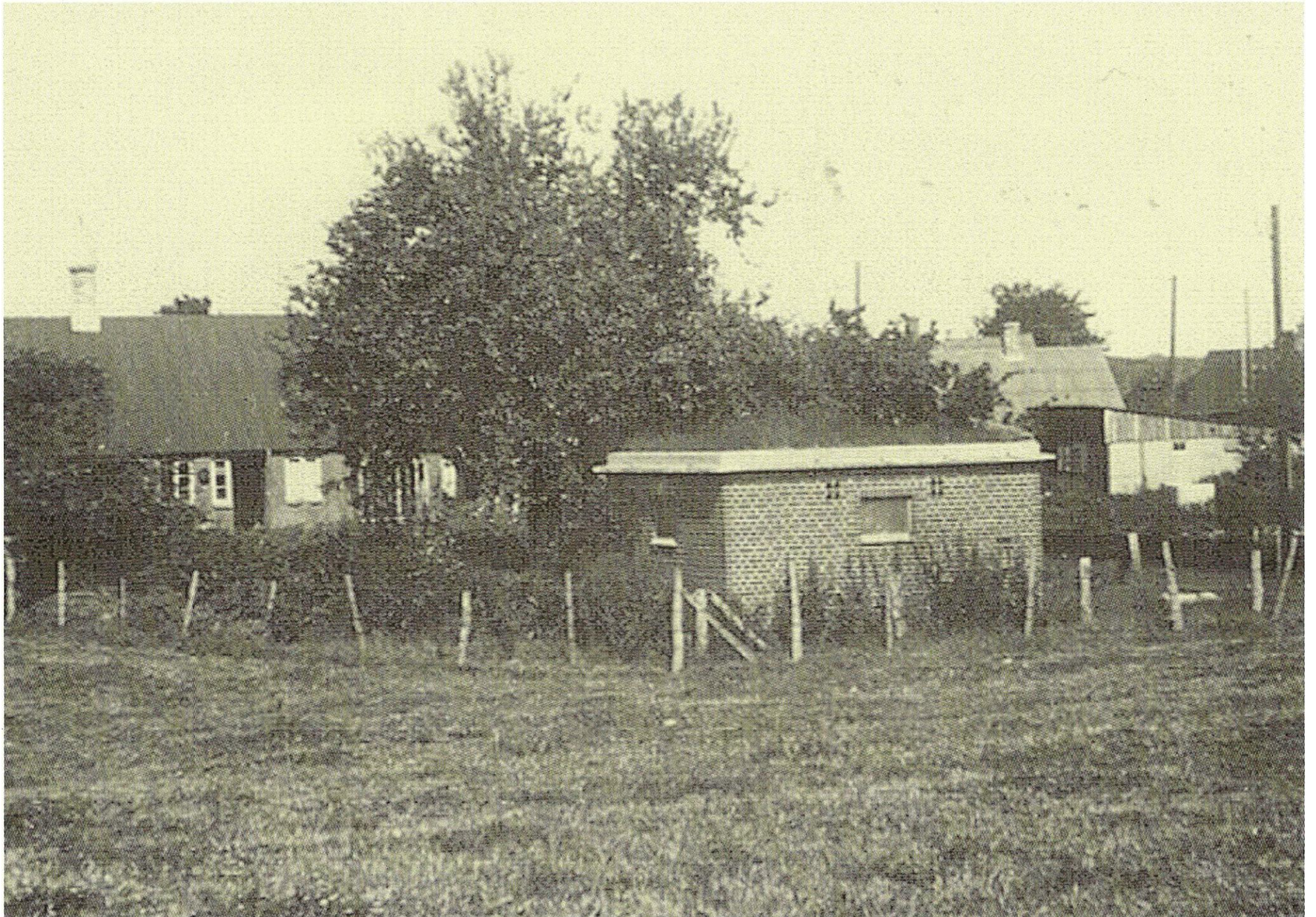
I Lystrup, Elsted og Elev har der således været 3 private vandværker. Lystrup vandværk lå på matrikel 15bb, mellem Bystævnet og Lille Elstedvej – i bagerens have. Interessentskabet Lystrup vandværk er oprettet 5. september 1933, lovene revideredes 17. august 1961. Smed Peter F. J. Rasmussen passede vandværket i de 30 år, frem til 1964, hvor det overtages af Elsted kommune. Formænd for I/S Lystrup Vandværk:  
1936-1947 Carl Barnøe  
1947-1948 J. P. Munk  
1948-1951 Hingeberg

1951-1954 A. Kondrup  
1955-1964 R. Andersen

Lovene for Interessentskabet Elsted vandværk er underskrevet 22. april 1937 af Anton Fisker, Kristen Nielsen og Simon Jensen. Damgården havde en brønd, der aldrig løb tør for vand, og hvis vand altid smagte godt. Da Elsted vandværk startede i 1937, løb Damgårdens brønd tør. Den første forbruger, der blev koblet til ledningsnettet i Elsted var købmand Spliid. Den 1. oktober 1969 overtog Elsted kommune vandværket og vandforsyningen overgik til Lystrup vandværk.

Endelig har vi en brevveksling omkring Elev vandværks forhandlinger med Århus kommune om nedlæggelsen af vandværket og overdragelse af installationer og ledningsnet til Århus Kommunale Værker i oktober 1976. Vi véd, at vandbeholderen befandt sig på matrikel 22c. Der var indgået aftale med Elev sogneråd om en beholder dels under, dels over terræn. Det lille billede er taget på Kjeldsbjergvej 5, vandværket ses bag drengens hoved.







# NOVEMBER

22 arbejdsdage ekskl. 4 lørdage

Ma 1	45
Ti 2	
On 3	
To 4	
Fr 5	
Lø 6	
Sø 7	
Ma 8	46
Ti 9	
On 10	
To 11	Morten Bisp
Fr 12	
Lø 13	
Sø 14	
Ma 15	47
Ti 16	
On 17	
To 18	
Fr 19	
Lø 20	
Sø 21	
Ma 22	48
Ti 23	
On 24	
To 25	
Fr 26	
Lø 27	
Sø 28	
Ma 29	49
Ti 30	



## Idræt i 8520-området før LIF

De ældste vidnesbyrd om en gymnastik forening i Lystrup, Elsted og Elev er en fane fra Gymnastik og Skytteforeningen hvor årstallet 1897 fremgår. Lystrup Idrætsforening blev den 20. februar 1934 stiftet af Charles Buch Jacobsen og gårdejer Svend Sørensen med flere. Den første formand var elinstallatør H. J. Nielsen.

Fra sogneprotokollerne har vi følgende - møde d. 14. juli 1936, tilskud til sportsplads.

Idrætsforeningen ansøgte sognerådet om et årligt tilskud til en sportsplads, beliggende på Niels Nielsens mark nord for Sønderkov. Sognerådet bevilgede penge til indretning af sportspladsen imod at idrætsforeningen afdrog det bevilgede beløb med 100 kr. årligt.

Møde d. 2. juni 1942 klage fra Lystrup Idrætsforening. Idrætsforeningen havde indsendt en skrivelse til Århus amt, hvori man klagede over at man mangler en brugbar idrætsplads samt over sognerådets manglende vilje til at anlægge en idrætsplads. Sognerådet vedtog at sende et svar til Århus Amt.

Fra starten var det gymnastik og fodbold, men i 1950 kom det første håndboldhold til, og i 1958 blev holdet Danmarks mestre. I 1956 fik

man bygget et klubhus beliggende ved baneoverskæringen, i dag Møgelgårdsvej 1a. matrikel nr. 2an Lystrup by, Elsted sogn. Det store billede er fra rejsegildet på dette klubhus.

Lystrup Hallen fik bestyrelse i marts 1967, og arkitekt Svend Aage Kirkegaard stillede gratis et byggeprojekt til bestyrelsens rådighed. Formand for bestyrelsen blev bankbestyrer Gunner Overvad, derudover sad gartneriejer Anders Kondrup, muremester Ove Jacobsen, advokat Mogens Karstens, ingeniør Lars Maribo Petersen, ekstraarbejder Mogens Blach samt Victor Hoffmann. Desuden blev der udpeget en repræsentant af Elsted sogneråd og Lystrup Idrætsforening.

6. september 1972 var der rejsegilde på Lystrup Hallen, - og den blev indviet den 16. marts 1973, tilstede var borgmester Orla Hyllested og rådmanden for 4. afdeling Thorkild Simonsen.

I 1988 indsamler man i Lystrup til udvidelse af Lystrup Hallen til Lystrup Idrætscenter, den 19 juni 1989 holder man stiftende generalforsamling i Andelsforeningen Lystrup Idræts- og Fritidscenter og allerede søndag d. 11 marts 1990 bliver det første spadestik til det nye Lystrup Idrætscenter taget.







# DECEMBER

23 arbejdsdage ekskl. 3 lørdage

On	1	
To	2	
Fr	3	
Lø	4	
Sø	5	
Ma	6	50
Ti	7	
On	8	
To	9	
Fr	10	
Lø	11	
Sø	12	
Ma	13	51
Ti	14	
On	15	
To	16	
Fr	17	
Lø	18	
Sø	19	
Ma	20	52
Ti	21	
On	22	
To	23	
Fr	24	
Lø	25	Juledag
Sø	26	2. juledag
Ma	27	53
Ti	28	
On	29	
To	30	
Fr	31	



## Høvej 35

Matrikel nr. 9f, Elev by og sogn. Bygningen er opført i 1894-1895 som folkehøjskole. Elev højskole 1895-1912 var en drøm hos folkeskolelærer Niels Tang (1860-1924) og cand. teol. Thorvald Povlsen (1868-1942). Olaf Andersen skriver i Østjysk Hjemstavn 1949, at det var et legat til ungdommens oplysning, stiftet af landstingsmand Niels Rasmussen (1820-1885) fra Lisbjerg-Terp, der muliggjorde drømmen. Niels Rasmussen var en engageret mand, der i 1851 blev valgt til sogneforstanderskabet, senere til Aarhus Amtsråd og Landstinget. Her blev han påvirket af N. F. S. Grundtvig og hans meningsfæller. Han var talsmand for åndelig frihed. I 1874 købte han 7 tønder land jord ved sognegrænsen til Elev, matrikel 26 Lisbjerg-Terp sogn, den såkaldte smedeløkke, der indtil da havde været bysmedens jord. På det højeste sted byggede Niels Rasmussen i 1883 et forsamlingshus. Der blev arrangeret foredrag, til de første kom der op mod 100 mennesker. I julen 1902 blæste huset ned i »julestormen«. Det blev genopført og brugt først til foredrag i højskolens tid, senere til oplagsrum for mødre- og spædbørnshjemmet. Det ses på venstre side af vejen på det store billede fra 1953 af Elev Børnehjem. Huset blev revet ned i april 2001.

Vigtige årstal for Høvej 35: 3. maj 1895 Elev Højskole indvies 1910. Skolen mister sit statstilskud 1912. Elev Højskole nedlægges. Elev Højskole har gennem hele forløbet, så vidt arkivet ved, været ledet af Niels Tang 1916. Niels Tang sælger bygningen til Kvindehjælpen i Aarhus. 1917-20. Stedet fungerer som »Optagelseshjem for unge Kvinder.« April 1921. Hjemmet drives som »Hjem for ugifte mødre« – Elev mødre og spædbørnshjem. Legatjorden forpagtes ud. 1951. 9. juni indvies Elev Børnehjem for åndsvage børn i alderen 2-7 år under Jysk Børneforsorg. 1984. Jysk Børneforsorg flytter børnene til Birkebakken, Brabrand. 1985. Dansk Flygtningehjælp lejer lokaler til midlertidig opholdssted for 8-10 iranske flygtninge. 1986. 1. februar indrettes til »Kvindekollektiv for enlige kvinder med børn«. 1989. Familieplejen i Århus Amt indvier 29. sept. officielt »Bofællesskabet på Høvej 35«, med plads til 4 unge mellem 18 og 30 år, med sociale vanskeligheder. Amtet lejer lokalerne af Jysk Børneforsorg. Ca. 2000. Bygningerne anvendes til ophold for udsatte familier.





Elev Børneheim, nr. Lustrup.